

Bu testte 50 çözüm vardır.

1. Evet, öğretmenim! Şimdi sana bir okuma tür, yöntem ve teknik sorusu sordum. Cevabımız A olacak. Neden? Çünkü Diğer şıklardaki uygulamalar “**Tahmin ederek**” okumaya aittir. Ne yapılır bu tahmin ederek okumada?

1. Metnin verilen kısmı öğrenciler tarafından okunur. Öğretmen, öğrencilerden “metinde gelişen ve gelişebilecek olayları iki ayrı sütuna listelemelerini ister. Metnin kalan bölümü öğretmen tarafından okunduktan sonra metindeki olayların nasıl sonuçlandığı ayrı bir sütuna yazılır. Bunun için öğrencilere her bölümle ilgili düşüncelerini yazmaları için **üç sütundan oluşan çalışma kâğıdı verilir**.

(UYARI! Soru öncülünde verilen tablo bu üç sütuna örnektir.)

2. Öğretmen metnin bir kısmını sesli okur. Öğrencilerde merak uyandıran ifadeler ve bunlarla ilgili sorular tahtaya yazılır. Metnin devamında sorulan sorular tahtaya yazılır. Metnin devamında soruların cevapları bulundukça üstleri çizilir.

3. Öğretmen, öğrencilerden metni okumaya başlamadan önce, metnin başlığı ve görsellerden hareketle metnin içeriğine yönelik tahminler yürütmelerini ister. Okuma esnasında duraklamalar yapıp “*Sizce bundan sonra ne olabilir?, Metnin devamında olayların tahmin ettiğiniz gibi gelişmesinin sebebi nedir?*” gibi sorularla öğrencinin dikkatini metne çeker.

Ancak A şıkkındaki Tahtaya “**Metinde geçen şahıs ve varlıklar kimlerdir, olaylar nerede ve ne zaman geçmektedir, metnin giriş ve sonuç bölümlerinde ne gibi değişiklikler olmuştur?**” gibi sorular yazılır. Bu uygulama ise özetleyerek okuma yöntemine aittir.

Cevap: A

2. A, B, C ve D şıklarında verilenler okuma sırasında yapılır ancak E şıkında verilen çalışma ön bilgileri harekete geçirme çalışmasıdır. Bu çalışma okuma öncesinde yapılır.

Cevap: E

3. Bu etkinlikte öğretmen, öğrencilerden hikâyedeki doğayı seven karakterin davranışlarını farklı bir bakış açısından yeniden anlatmalarını istiyor. Öğrenciler önce metni kendi cümleleriyle özetleyip ardından karakterin yerine kendilerini koyarak olayı yeniden kurguluyorlar. Bu süreçte öğrenciler, karakterin duygularını, düşüncelerini ve olaylara yaklaşımını yorumlayarak anlamı kendi bakış açısıyla yeniden şekillendiriyorlar. Dolayısıyla burada amaç, öğrencinin metindeki anlamı derinlemesine kavraması, karakterin davranışlarını neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmesi ve farklı bir yorum geliştirmesidir. Bu da “metni yorumlayabilme” (C seçeneği) öğrenme çıktısıyla doğrudan örtüşmektedir.

Öğrenme çıktısı: Metni yorumlayabilme

a) Metindeki olay, konu, durum vb.ni inceler.

b) Metindeki olay, konu, durum vb.ni yazarın, okurun veya bunların dışında bir başkasının bakış açısını dikkate alıp genişleterek veya daraltarak dönüştürür.

c) Metindeki olay, konu, durum vb.ni seçilen bakış açısıyla kendine özgü bir biçimde yeniden ifade eder.

Cevap: C

4. Soru öncülünde verilen açıklamalar 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “**Bilgilendirici metin yazar.**” kazanımının altında verilmiştir. Bu kazanımın ayrıntılı kısımları vardır. Her sınıf düzeyinde farklı olan bu ayrıntıları bilmek gerekir. “**Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.**” kazanımı bu kazanım altında 5. sınıf düzeyinde verilmiştir. “**Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanır.**” Kazanımı ayrıca 6, 7 ve 8. sınıflarda bağımsız bir ana kazanım olarak işlenir ama 5. sınıf düzeyinde “**Bilgilendirici metin yazar.**” kazanımı altında verilmiştir.

Cevap: E

5. Anlatım bozukluğu konusuna değinilmeden anlam bütünlüğünü bozan ifadelerin belirlenmesi sağlanır. – Yazdıklarını düzenler.

Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirlemeleri, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarının taslağını oluşturmaları sağlanır. – Hikâye edici metin yazar.

Yazma sürecinde kalıp ifadelerden yararlanma yoluna gidilir. – Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.

Bir metin kendi kelimeleriyle yeniden oluşturulur. – Yazma stratejilerini uygular.

Ancak “Kısa metin yazar.” kazanımına ait bir bilgi verilmemiştir.

Cevap: A

6.

Hazırlık	*Konuyu belirleme *Konuyla ilgili anahtar kelime ve kavramları belirleme *Konuyu sınırlandırma *Amaç belirleme *Hedef kitleyi ve türü belirleme *Çeşitli kaynaklardan yararlanma *Toplanan bilgileri düzenleme
----------	--

Taslak (Planlama)	*Yazma planı oluşturma *Ana ve alt başlıkları belirleme *Anlatım planını oluşturma *Bölümler arasındaki bütünlüğü sağlama
-------------------	--

Geliştirme (Düzenleme)	*Türe uygun bir anlatım şekliyle giriş yapma *Ana düşüncüyü yardımcı düşüncelerle destekleme *Düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanma *Bölümler arasında uygun geçişler yapma *Anlaşılmayan yerleri düzenleme *Ayrıntılara girmeden yazma *İlgi uyandıran bilgi, düşüncelere yer verme *Yazdığı yazıyı etkili bir biçimde bitirme
Düzeltilme	*Anlatım bozukluklarını düzenleme *Neden sonuç, amaç-sonuç ilişkilerini doğrulama *Bağlama uygun kelimeler kullanma *Yazım kurallarına uygun davranma *Noktalama işaretlerini doğru kullanma
Yayımlama, Paylaşma, Sunum	*Yazdığı yazıyı türüne uygun bir biçimde düzenleme *Okunaklı ve düzgün bir yazı kullanma *Sayfa düzenine dikkat etme *Başlık ve görselleri ilgi çekici hale getirme *Yazdıklarını paylaşma

Türkçe dersinde yazma çalışması yapmak isteyen öğrenci, farklı kaynaklardan yararlanıp yazacağı (I) metnin konusunu sınırlandırmıştır. Sonrasında metnin (II) ana ve alt başlıklarını belirleyip anlatım planı oluşturmuştur. Bir sonraki aşamada (III) sayısal verilerden yararlanıp yazısını desteklemiştir. Son olarak yazdığı metni (IV) sınıf panosunda sergilemiştir.

I. Hazırlık

II. Planlama (Taslak oluşturma)

III. Geliştirme (Sayısal verilerden yararlanarak düşüncüyü geliştirme yollarına gidilmiştir.)

IV. Paylaşma

Ancak düzeltme aşamasına dair herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Cevap: C

7. Öğretmenim, öncülde verilen etkinlik “Hikâye edici metin yazar.” kazanımına yöneliktir. Kazanımın açıklamalarında:

Günlük hayattan örnekler verme, yazım kılavuzlarından yararlanma, gerçekçi ve hayali öğeleri tasarlama; serim, düğüm, çözüm bölümlerinin taslağını oluşturma vardır. Ancak düşünceyi geliştirme yolları sadece “Bilgilendirici metin yazar.” kazanımına yöneliktir. Bu yüzden cevap E şıkkı olacak.

Cevap: E

8. Bu etkinlikte öğrenciler, “Doğanın İnsan Hayatındaki Önemi” konulu bilgilendirici bir yazı hazırlarken yazılarını desteklemek için görsel, tablo, grafik gibi çoklu ortam öğeleri ekliyorlar. Öğretmen, bu öğelerin metnin anlamına katkısını tartışıyor ve öğrenciler, yazının hangi bölümünde hangi öğelerin kullanılacağını planlayarak metinle görseller arasında uyum oluşturuyor. Bu süreçte öğrenciler, yalnızca yazılı ifadeyle değil, çoklu ortam unsurlarıyla da içeriği zenginleştiriyorlar. Dolayısıyla burada geliştirilen beceri, metnin anlamını güçlendirmek amacıyla farklı ortam öğelerini (resim, tablo, grafik vb.) kullanabilme yeteneğidir. Bu da “Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme” (A seçeneği) öğrenme çıktısına karşılık gelir.

Öğrenme çıktısı: Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme

Yazısında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme yazılı üretim ve yazılı etkileşimde kullanılabilecek becerilerden biridir. Bu becerinin geliştirilmesinde hem dijital hem de basılı/matbu ortam ve araçlar kullanılabilir. Yazmada çoklu ortam öğeleri kullanılarak yazma çalışmaları yaptırılabilceği gibi yazma planı dâhilinde öğrencinin bunları seçerek yazısında kullanması sağlanabilir (KB2.20, SDB2.1, OB2.7, E1.1, E3.2). Çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturma sürecinde öncelikle kullanılacak çoklu ortam öğelerinin (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, ses kaydı, müzik, video vb.) belirlenmesi ve belirlenen çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verilmesi gerekir (KB3.1, E3.7, E3.11). Devamında seçilen öğelerin belirlenen işlevi yerine getirecek şekilde yazıya yansıtılması sağlanır.

Cevap: A

9. Bu etkinlikte öğrenciler, kısa bir hikâyeyi sesli okurken tonlama, vurgu, ses şiddeti ve nefes kontrolü gibi ses kullanımına ilişkin unsurlara odaklanmaktadır. Öğretmen, öğrencilerden metindeki duygu yoğunluklarını belirlemelerini ve bu duyguları ses yoluyla etkili biçimde yansıtma istemektedir. Öğrenciler, seslerini metnin anlamına uygun biçimde kullanarak duyguyu dinleyiciye aktarma çalışması yapmaktadır. Bu durum, öğrencinin konuşurken sesini amaca, duyguya ve ortama uygun biçimde kullanma becerisini geliştirmeye yöneliktir. Dolayısıyla yapılan çalışma, “Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme” (B seçeneği) öğrenme çıktısına yönelik bir etkinliktir.

Öğrenme çıktısı: Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme

- a) Nefesini doğru ayarlar.
- b) Kelimeleri doğru telaffuz eder.
- c) Sesin şiddetini ayarlar.
- ç) Doğru vurgu ve tonlamayla konuşur.

Cevap: B

10. Sevgili Öğretmenim! Bu soruda **ikna edici konuşmayı** sordum. Ben özelliklerini anlatıp sordum. ÖSYM, bir tane ikna edici metin örneği vererek de sorabilir. Bu tür, yöntem ve teknik 5 aşamada gerçekleşir:

- Dikkat Çekme
- Anlamayı Sağlama
- İnandırma
- Tekrarlama
- İstenileni Açıklama

Ancak “karşılaştırma” bu aşamaların arasında yoktur.

Cevap: D

11. Öncüldeki sıralamaya göre 1. Gündümlü konuşmanın, 2. Hafızada tutma tekniğinin, 3. eleştirel konuşmanın, 4. ise tartışmanın uygulamasıdır. Ancak serbest konuşmanın uygulamasına dair bir örnek verilmemiştir.

Serbest konuşma: Öğrenciler, kendilerinin seçtikleri konu hakkındaki duygu, düşünce ve hayallerini anlatırlar. Öğrencilere kendilerini ifade etme fırsatı vermek için haftalık ders saatinin bir kısmı serbest konuşmaya ayrılmalıdır.

Cevap: A

12. Artikülasyon (Boğumlanma) Bozuklukları:

- Ses eklenmesi
- Ses bozulması
- Ses düşürülmesi
- Ses değiştirilmesi
- Atlama
- Gevşeklik
- Pelteklik
- Gıgıllama
- Islıklama
- Pepelik

Ancak afazi artikülasyon bozukluklarından değildir.

Cevap: B

13. Sabiha, (I) kitaptaki köprü metinlerin dış bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Ardından okuduğu metinde (II) amaç-sonuç, karşılaştırma, neden-sonuç, duygu belirten ifadeler ve abartma üzerinde durmuştur. Daha sonra metinden yola çıkarak (III) metin içi ve metin dışı anlam ilişkileri kurmuş, son olarak (IV) ortaç, zarf, dilbilim, sesteş, yüklem, kök, gövde gibi Türkçe kavramları ayırtmıştır.

- I. Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerini kavrar.
- II. Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.
- III. Metinle ilgili sorulara cevap verir.
- IV. Okuduğu metindeki, gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırt edebilir.

Ancak “Metnin içeriğini yorumlar.” kazanımıyla alakalı herhangi bir şey yoktur.

“Metnin içeriğini yorumlar.”

- a) Yazarın olaylara bakış açısının tespit edilmesi sağlanır.
- b) Metindeki öznel ve nesnel yaklaşımların tespit edilmesi sağlanır.
- c) Metindeki örnek ve ayrıntılara atıf yapılması sağlanır.

Cevap: B

14. Bu etkinlikte öğrenciler, bir okulda yaşanan iletişim aksaklıklarını konu alan metni dinledikten sonra olayın problemli yönlerini fark edip çözüm önerileri geliştirmektedir. Öğretmen, öğrencilerden “Bu durumu düzeltmek için neler yapılabilir?” sorusuna yanıtlar üretmelerini istemekte, öğrenciler de farklı çözüm yolları düşünerek bunların olumlu ve olumsuz yönlerini tartışmaktadır. Son aşamada ise öğrenciler, kendi çözüm önerilerinin neden uygun olduğunu değerlendirerek düşüncelerini temellendirmektedir. Bu süreçte öğrenciler, dinledikleri metinde yer alan problemi analiz edip çözüm yolları üretmektedir. Dolayısıyla etkinlik, “Dinlediğindeki/ izlediğindeki probleme çözüm üretebilme” (D seçeneği) öğrenme çıktısına yönelik bir çalışmadır.

Öğrenme çıktısı: Dinlediğindeki/izlediğindeki probleme çözüm üretebilme

- a) Dinlediğinde/izlediğinde yer alan olay ya da durumu problem biçiminde tanımlar.
- b) Olay ya da durumun problemli yönünü özetler.
- c) Ön bilgilerini kullanarak problemin olası çözümüne yönelik alternatif tahminler oluşturur.
- ç) Alternatif çözümler arasından akıl yürüterek en uygun çözümü belirler.
- d) Ürettiği çözüme ilişkin yansıtma ve değerlendirme yapar.

Cevap: D

15. Sorulan dinleyici türü destekleyici dinleyicidir.

Çözümleyici dinleyici: Bu dinleyiciler mantıklıdır. Genellikle organize olmuş, düzenli ve dakiktirler. Diğer kişilerin sahip olduğu tecrübelerden yararlanırlar. Topladıkları verileri titizlikle incelerler. Aynı zamanda hem güvenilir hem sabırlıdırlar.

Yönlendirici dinleyici: Bahane kabul etmeyen dinleyicilerdendir. Engelleri aşarak amacına ulaşmayı bilirler. Problemlere cesur ve gerçekçi bir şekilde yaklaşmayı severler. Ego ları fazla olan bu dinleyiciler kazanmak için varını yoğunu ortaya koyar.

Teşvik edici dinleyici: Enerji dolu olan bu dinleyiciler büyük resmi gören bir yapıya sahiptir. Kendine güvenen, becerikli ve idealist bir görünüme sahiptirler. Yeni fikirler ortaya atıp öncülük ederler.

Uzlaşımçı dinleyici şeklinde bir dinleyici tipi yoktur.

Cevap: E

16. Belgeseli izlemeden önce (I) belgesele yönelik bazı soruları tahtaya yazar. Öğrencilerden belgeseli izlerken bu soruların cevaplarını bularak (II) bir yere not etmelerini ister. Öğretmen, belgesel izlenirken videoyu belgeseli durdurup öğrencilere (III) "Atatürk'ün yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?" sorusunu yöneltir. Öğrencilerin cevaplarını aldıktan hemen sonra belgeselin geri kalanının izletir. Son olarak Fevzi Çakmak ile ilgili bir dergiden bilgi okutur ve öğrencilerden iki metni (IV) verdikleri bilgiler ve anlatıcının bakış açıları yönünden karşılaştırma yapıp değerlendirmelerini ister.

I. Seçici

II. Not alarak

III. Empati kurma

IV. Eleştirel

Ancak yaratıcı dinlemeye yönelik bir çalışma yapılmamıştır.

Cevap: A

17. Öğretmenim, soru öncülünde bize küçük ünlü uyumunu anlatmış. Şıklardan hangisinde küçük ünlü uyumuna aykırı bir durum vardır, diye sormuş. Neydi, küçük ünlü uyumu?

Küçük ünlü uyumu kodlaması ise şu şekilde örneklendirilebilir: Kelimenin ilk hecesi a, e, ı, i ise sonraki hecesi de a, e, ı, i harflerinden oluşmalıdır. Kelimenin ilk hecesi o, ö, u, ü ise sonraki hecesi de ya u, ü ya da a, e harflerinden oluşmalıdır. Bu yüzden "savurmak" sözcüğü küçük ünlü uyumuna aykırıdır.

Cevap: A

18. Öğretmenim, soruda tanınan sözcüğü sıfat fiil grubu "ve" bağlama grubu, "Türk tarihi" belirtisiz isim tamlaması, "gözü kara" isnat grubudur. Edat grubu olmadığı için cevap E şıkkıdır.

Cevap: E

19. Öğretmenim, II. Cümledeki "kolaylaşır" sözcüğü tek bir tane kip almıştır. Bu yüzden basit zamanlıdır.

Cevap: B

20. Bu tür içinde sınıflandırabileceğimiz yapıtlar (ÖZNE) farklı zamanlarda gazete, dergi ve kitaplarda yayımlanmış yazıların bir araya getirilip kitaplaşmış boyutlarıdır. (YÜKLEM)

Cevap: D

21. Yazı dilimizde c, d, g süresiz yumuşak ünsüzleriyle başlayan eklerimiz vardır. Bu ünsüzlerle başlayan ekler, sert ünsüzlerle (ç, k, p, t ; f, h, s, ş) biten kelime tabanlarına eklendiklerinde sertleşerek ç, t, k süresiz sert ünsüzlerine dönüşürler. Bunlara sedasızlaşma da denir.

Cevap: D

22. A şıkkındaki “çıkarını” kelimesi, B şıkkındaki “giyecek” kelimesi, C şıkkındaki “belirti” kelimesi ve E şıkkındaki “gider” kelimesi bu duruma örnektir. Ancak D şıkkında buna örnek bir durum yoktur.

Cevap: D

23. Bomba hikâyesinin başkahramanı Boris’tir. Hikâye 1900’lü yıllarda Makedonya’da geçer. Ülkenin durumu (D) günden güne kötüye gider ve bu karışıklardan (C) güç bulan komiteciler yönetimi (B) ele alır. Ülkenin kötü gidişini (A) durdurmak isteyen bir grup vardır, Boris de bu grubun içinde bulunan sosyalist bir gençtir. Yurdunun geleceği için uğraşsalar da kötü gidişe (B) engel olamazlar. Boris, eşini ve çocuğunu alıp Amerika’ya gitmeye karar verir ancak komitecilere yakalanır. Boris’in kafası kesilir ve eşine bomba gibi verilir.

A şıkkı doğrudur. “Bulan” kelimesi sıfat fiil örneğidir. “durdurmak” kelimesi isim fiil örneğidir.

B şıkkı doğrudur. “ele alır”, “engel olamazlar.”

C şıkkı doğrudur. “güç bulan komiteciler”

D şıkkı doğrudur. “günden güne”

E şıkkı yanlıştır. İsimden ek eylem almış ek eylem vardır. (“Boris’tir.” – isimden oluşmuştur.)

Cevap: E

24. Soru öncülünde sözü edilen dilbilimci Charles Sanders Peirce’dir. Peirce’ye göre **gösterge** başka bir şeyin yerini tutan ögeler için kullanılır. Saussure’nin gösteren kavramına benzer ancak Peirce’nin göstereni gösterileni de içerdiği için yalnızca somut ögeleri kapsamaz. Bunun yanında soyut bir içeriğe de sahiptir. **Yorumlayan** bölümü ise göstergeyi zihinde oluşturma aşamasıdır. Aslında yorumlama da göstergenin işaret ettiği kavramın yorumlayanın bakışınca yeniden göstergeleşme sürecidir. Peirce’ye göre bu bölüm de ikinci bir gösterge oluşumunu içerir. Peirce’nin gösterge açıklamasının en önemli yönlerinden biri de açık uçlu yapısıdır. Kalem sözcüğü bir göstergedir. Bunu Ali veya başka biri zihninde yorumlar. Ancak Ali ile diğer kişilerin yorumlayışları aynı değildir. Dolayısıyla Peirce’ye göre aslında onların zihinlerindeki de Saussure’nin gösterilen dediği şeyle tam olarak aynı değildir. Çünkü onlar da kalemi kendi anlayışları doğrultu-

sunda zihinlerinde canlandırırlar. İşte o canlanan aslında göstergenin işaret ettiği şeyin kendisi değil, o şeyin yorumudur. Yani göstergenin gösterdiği şeyin göstergesidir. Gösterge açıklaması iç içe geçmiş bir göstergeleşme süreci olarak değerlendirilir. **Nesne** ise hiçbir zaman tam olarak karşılanabilecek bir öge değildir. Gösterge nesneyi ancak bir boyutuyla sunabilir. Yorumlarken de yorumlayıcının zihninde farklılaşır, çeşitlenir. **Kalem** sözcüğü ile kalem nesnesinin kendisi zihinlerde farklı biçimlere bürünür.

Cevap: C

25. **Ağız:** Bir dilin, bir şive içerisinde oluşan ses ve söyleyiş değişikliklerine dayanan çeşidine denir. Aynı dil içinde şekil, ses dizimi ve anlam bakımından değişiklikler gösteren belirli yerleşim alanlarında kullanılan konuşma dilidir. Dilin en yeni zamanında ayrılmış en küçük koludur. Örneğin; Uşak ağızı, Balıkesir ağızı...

Şive: Bir dilin, bilinen tarihî süreci içinde ayrılmış olan bazı şekil ve ses farklılıkları gösteren kollarına denir.

Aynı dil çerçevesinde, bir yöreye, bir topluluğa özgü konuşma biçimidir. Şive İngilizce ya da Fransızcadaki “Accent”a yakındır. Kastamonu şivesi, Trakya şivesi... (Kerimoğlu s. 134).

Lehçe: Bir dilin çeşitli yazılı belgelerle izlenebilen, dilden çeşitli ses, biçim, anlam ve sözdizimi farklılıkları gösteren alt koluna lehçe denir. Örneğin, Çuvaş Türkçesi ve Yakut Türkçesi Türkçenin en uzak lehçeleridir. Azeri, Türkmen, Gagavuz, Özbek, Tatar, Sarı Uygur Türkçeleri ise benzerlikler açısından bakıldığında Türkçenin yakın lehçeleridir (Kerimoğlu s. 135).

Argo: Kuşkusuz, her dilde olduğu gibi Türkçede de sözcüklerin içerdiği gerçek anlamların dışında, mecazi ve farklı anlamlar taşıyan anlatım biçimleri vardır. Toplumsal çevre, bilgi ve kültür düzeyleri doğrultusunda yazı dilinden farklı özellikleri bulunan alışılmışın dışında ve çoğu zaman müstehcen ve bayağı olarak değerlendirilen konuşma biçimleri de bulunur (Kerimoğlu s. 136).

Kıscacası ortak dilin dışında daha çok küçük gruplar arasında kullanılan söz gruplarıdır.

Jargon: Aynı topluluktaki veya meslek gurubundaki insanların ortak dilden farklı olarak kullandıkları

özel bir dili ifade eden kelime dağarcığıdır. Farklı bir deyişle mesleki veya fikişsel olarak benzerlik gösteren kişilerin meydana getirdikleri ifadeler topluluğudur. Mesela doktorların dilinde “Hasta eks oldu.” cümlesi bir jargon örneğidir.

Cevap: E

26. A şıkkındaki tanım bağlaşıklık değil bağdaşıklıklaın tanımıdır.

Bağdaşıklık: Bir yazının metin olmasını sağlayan tümceler arasındaki ilişkiyi metin içi bir dille sağlayan özelliklerin tümüne verilen addır (Günay, 2007: 71-74).

Tutarlılık: Bir metindeki cümleler arasındaki bağlantıların kurularak anlamsal ve mantıksal olarak düşünceler arasında bir boşluk oluşturmada metni bir bütün olarak ele alınmasıdır.

Durumsallık: Yazılan metnin amacına göre hitap ettiği kitlenin durumuna göre ve konusuna göre uyum içerisinde olmasıdır (Coşkun, 2007: 239).

Kabul edilebilirlik: Metnin yazılış amacı ile metinde işlediği durumun uygunluk içerisinde olması ve okuyucunun hayal dünyasında yeni ufuklar açarak onu esere bağlamasıdır (Çeçen, 2011: 137)

Metinler arasılık: Hiçbir metin tek başına bir anlam ifade edemez. Her metin kendisinden önce yazılmış olan metinlerden biçim ve içerik olarak değişik oranlarda etkilenecek bir durumu ifade etmeye çalışır (Günay, 2007: 211).

Cevap: A

27.

Yapısal Dil Bilim	Ferdinand de Saussure
Çift Eklemlilik	Andre Martinet
Dilin İşlevleri	Roman Jakobson
Psikomekanik	Gustave Guillaume
Sözceleme	Emile Berveniste
Dağılımsallık	Zellig S. Harris
Dilbilgiselleşme	Antoine Meillet
Bağımlılık Dil Bilgisi	Lucien Tesniere
Çok Kökenlilik	Franz Boas
Üretici Dönüşümsel Dilbilgisi	Noam Chomsky
Durum Dil Bilgisi	Charles Fillmore
Karşılıklılık (Mekanikçilik)	Bloomfield
İşbirliği İlkeleri	Paul Grice
Dilsel Görecelik	E. Sapir – Whorf
Yapısökümcülük	Jacques Derrida

Cevap: C

28. Soruda her öbekte “baş” sözcüğün doğru belirlenip belirlenmediği incelenmektedir. Öbeklerde “baş” olan kelime, öbeğin anlamını ve yapısını belirleyen, diğer sözcükleri kendine bağlayan temel öğedir. Seçeneklere bakıldığında:

- I. “**çalışkan kız**” ifadesinde anlamın merkezi *kız* sözcüğüdür; doğru.
- II. “**yavaş koşuyor**” ifadesinde anlamın merkezi *koşuyor* fiildir ama bu öbek bir fiil öbeğidir, belirtme amacıyla kullanılan “yavaş” ise zarf (belirteç) görevindedir; bu nedenle türü yanlış verilmiştir.
- III. “**dostlarım için**” öbeğinde baş sözcük *in*’dir; doğru.
- IV. “**çok dürüst**” öbeğinde baş *dürüst*’tür; doğru.
- V. “**pek akıllıca**” öbeğinde baş *akıllıca*’dır; doğru.

Dolayısıyla yalnızca II. örnekte öbeğin türü hatalı verilmiştir, çünkü “yavaş koşuyor” bir fiil öbeğidir, belirteç öbeği değildir. Bu nedenle doğru cevap B seçeneğidir.

Cevap: B

29. Çocuk edebiyatı ürünlerinde karakteri geliştirme beş farklı yol ile sağlanır:

1. Karakterin davranışlarıyla
2. Dış yani fiziksel özellikleriyle
3. Diğer karakterlerin yaşamlarıyla
4. Yazarın yorumuyla
5. Karakterin konuşmalarıyla

Ancak "karakter dış dünya gerçekliğiyle geliştirme" şeklinde bir karakter geliştirme yolu yoktur.

Cevap: C

30. Öğretmenim, öncülde anlatılan eser Binbir Gece Masalları'dır.

Kelile ve Dimne: Ailevi ve siyasal terbiyeyi konu alan bir kitaptır. Filozof Beydeba ve hükümdar De-bşelim'in arasındaki diyalogların kaleme alınması şeklinde oluşturulmuştur. Eserin hükümdarın oğullarını eğitmek amacı ile yazıldığı bilinir. Kişisel ahlaka değinen bölümleri de vardır.

Kelile ve Dimne de önemli!

Cevap: B

31. Paragrafta sözü edilen sanatçı hem karikatürist hem de yazar olarak tanınmaktadır. İlk karikatürünü *Mimarlık* dergisinde yayımlamış, eserleri Türkiye'nin yanı sıra Almanya, Japonya, Kore ve Çin gibi ülkelerde de basılmıştır. Ayrıca hem yazarlık hem illüstratörlük yaparak kitaplarının görsellerini kendisi hazırlamaktadır. "Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!", "Berberdeki Papağan", "Altı Kırk Dört Dalgası" ve "Postayla Gelen Deniz Kabuğu" adlı eserler, çocuk edebiyatının tanınmış ismi Behiç Ak'a aittir.

Cevap: C

32. Evet, Karagöz ve Hacivat ile ilgili daha önceki yıllarda soru geldiği gibi yine gelecek! Daha önce belki hiç duymadığınız bir şey sordum burada. Nedir bu? Tabiki "ışkırlak". Işkırak, Karagöz'ün şapkasına denir. Buna benzer bir soru daha önce edebiyat ÖABT'de soruldu. O soruda iste pastav yani şakşak sorulmuştu.

Cevap: B

33. Bu sorumuzun cevabı ise Ak Ana olacak. Tanrı Ülgen'e Yaratılış Destanı'nda dünyanın yaratılma ilhamını veren kutsal dişil ruhtur. Suyun derinlerinde yaşamaktadır.

Bize Umay'ı sormuşlardı. Unutma!

Cevap: C

34. Parçada anlatılan olaylar "Begil oğlu Emren" adlı Dede Korkut Hikâyesine aittir. Bu hikâyede Gürcistan'dan haraç olarak bir kılıç, bir çomak ve bir at getirilmesi üzerine hakanın öfkelenmesi ve Dede Korkut'un bu armağanların tek bir yiğide verilmesini önermesi anlatılır. Bu yiğit, Begil oğlu Emren'dir. Emren, bu üç emaneti alıp Gürcistan sınırına yerleşir. Ancak Kazan Bey'in onun yiğitliğini atına bağlaması üzerine Oğuz'a küser, bir süre geri dönmeyi. Eşi onu barıştırır ve ava çıkmaya ikna eder. Av sırasında uyluğu kırılan Emren, bu durumu gizler fakat düşmanlar bunu öğrenince saldırıya geçer. Emren'in oğlu, babasının sakat olduğunu görünce büyük bir inançla savaşır; Allah ona kırk yiğidin gücünü verir ve düşmanları yenilgiye uğratır. Bu yönleriyle hikâye, cesaret, sabır, aile bağlılığı ve inanç temalarını işler. Emren'in oğlu, babasının eksikliği ni inancıyla kapatarak kahramanlık gösterir.

Cevap: C

35. Öğretmenim, âşık kollarının ne demek olduğunu öncülde zaten açıkladığım için tekrardan burada açıklamadım. Âşık kolları şu şekildedir:

1. Ruhsatî Kolu
2. Emrah Kolu
3. Dertli Kolu
4. Sümmanî Kolu
5. Huzurî Kolu
6. Şenlik Kolu
7. Derviş Muhammed Kolu
8. Talibî Kolu
9. Deli Derviş Feryadi Kolu

Ancak Feymani 'ye ait bir âşık kolu bulunmamaktadır.

Cevap: B

36. Realist halk hikâyelerinden soru geldi! Sorumuzun cevabı Cevri Çelebi hikâyesi olacak. Ne olur ne olmaz bakmakta fayda var.

2.1. Hikâye-i Cevrî Çelebi

Arap bekçiler kadınları içeri almıyor; Hoca Mahmut kızıp kapıyı açtırıyor. Türkçe bilmeyen Gürcü köle olayları aktaramıyor. Rukiye'nin cariyeleri eğlence-lerde oynuyor; padişahın tehdidiyle biri gerçekleri açıklıyor.

2.2. Hikâye-i Ferdâne Hanım

Hammâd, varlıklı Mısırlı bir ailenin oğlu; yöneticilik yapıyor. "Medeniyet ehliyim" diyerek dönemin fikir akımlarından etkilendiğini gösteriyor.

2.3. Hüseyin Çelebi ve Nigâr ve Şâh-ı Hübân ve Kısâ-i Boşnak

Başta övülen Boşnak karakter sonradan çıkarıcı çıkıyor; misafirleri öldürmeye kalkıyor. Nigâr'ın cariyeleri okur-yazar ve dayanışmacı; kahramanlar Müslümanlardan yardım istiyor.

2.4. Hikâye-i Tayyazâde

Hediye karışıklığı büyüyor; sarayda çok sayıda köle-cariye ve hiyerarşi var. IV. Murad kılık değiştirip düzeni bozuyor; Tayyazâde'yi ödüllendiriyor.

2.5. Hançerli Hanım Hikâye-i Garîbesi

Süleyman mirasını kaptırıp düşünüyor; Kamer adlı cariyeye âşık oluyor. Hançerli Hanım entrika kuruyor; sonunda IV. Murad devreye giriyor, bağış ve azat kararları geliyor.

2.6. Letâifnâme

Alt hikâyelerde azınlıklar ve köle-cariyeler farklı rollerde; bazen haksız cezalar var. Bir bölümde Yahudi karakter iyilik yapsa da idam ediliyor; başka bir bölümde cariyelere ağır şiddet uygulanıyor.

2.7. Meşhûr Tıflî Efendi ile Kanlı Bektâş'ın Hikâyesi

Tıflî Efendi sarayda macuna takılıyor; Arap cariyeye Rahime koşturuyor. Kanlı Bektâş'ın evinde cariyeler eğlence düzenliyor; maske-kostüm ayrıntıları dikkat çekiyor.

2.8. Sansar Mustafa Hikâyesi

Fahişeler Sansar'ı bulmak için görevlendiriliyor; Panayot adlı meyhaneci karışıyor. Sansar iki Arnavutun kılığına girip kaçıyor; Mısır'a gidip geçim sağlıyor; finalde affedilip evlendiriliyor.

2.9. Evhad Çelebi Hikâyesi

Bir şeyh ve Arap köleyle gizli, tehlikeli bir ev; cariyeye kahramanı uyarıyor. Mecusi şeyh insan yüreğiyle tedavi peşinde; sonunda kötüler öldürülüyor, kahraman zenginleşip evleniyor.

2.10. Şâbûr Çelebi

Şâbûr, Gülrüh Banu'nun cariyeleriyle çevrili bir ortamda; Arap hadim hizmette. Hülle ve saray ilişkileri kısa kısa geçiyor.

2.11. Safiye ile Yusufşah

Yusufşah Mısır'a gidip dönüşte korsanlara esir düşüyor; sonra kurtuluyor. Metin tam değil; Mısır motif ve esaret teması öne çıkıyor.

2.12. Hikâyet-i Mekkî-i Zenân (I-VI)

Cariye görevleri net: saz çalmak, haber vermek, misafir ağırlamak. Ev içi iş bölümü gösteriliyor.

2.13. Cafer Paşa Hikâyesi

Süleyman'ın annesi cariyeye; büyüyünce kendisi de cariyeye evleniyor. Köle-cariye ile evlilik doğal sayılıyor.

2.14. Hikâyet-i Temimdâr

Kahraman kurnazlık yüzünden "cinler âlemi"ne düşüyor; iyi-kötü ayrımı din üzerinden veriliyor. Duvarlar ve mucizevi yolculuklarla kurtuluş geliyor.

2.15. Hâzâ Menâkıb-ı Fil-i Hümâyûn

Altın-yakut fil hilesiyle saraya giriliyor; Şem'un Müslüman olup güven kazanıyor. Yüzlerce cariyeye ve perde düzeni saray hiyerarşisini gösteriyor.

2.16. Destân-ı Kısâ-i Şâd ile Gam

Mehmet Bey, Çerkez cariyeye âşık oluyor; değerli taşlar üzerinden özgürlük planı yapıyor. Esir pazarları "normal" bir gezinti gibi; sonunda kaçış ve kavuşma.

2.17. Hikâye-i Bengi Hallaç

Parasız hallaç cariyeyi "senetle" alıyor; mücevherleri çaylak kapıyor, ikisi ayrı düşünüyor. Cariye erkek kılığında ayakta kalıyor; sonunda buluşup Mısır'a gidiyorlar.

2.18. Hikâyet-i Bağdad Şahı

Hasan helvacı çırağı; saraya gizli tünel var. Şah kılık değiştiriyor; sonunda Hasan'ın oğlu olduğu ortaya çıkıyor ve evlilikle bitiyor.

2.19. Hikâyet-i Kızılalma

Kızılalma efsanesi: ruhbanlar, “dirilen papa” ve din savaşları anlatılıyor. Müslüman-gayrimüslim karşıtlığı keskin çiziliyor.

Kayabaşı, R. G., & Bursa, V. (2023). REALİST HALK HİKÂYELERİNDE ÖTEKİLER: AZINLIKLAR VE GAYRİMÜSLİMLER. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 16(44), 1563-1583.

Cevap: E

37. Şair Evlenmesi adlı tiyatrosuyla ünlü İbrahim Şinasi’yi Ahmet Vefik Paşa ile karıştırmamalıyız. *Müntehabât-ı Durub-ı Emsal* adlı atasözleri kitabı Ahmet Vefik’e, *Durub-ı Emsal-i Osmaniyye* ise Şinasi’ye aittir. İlk Türkçe özel gazete olan *Tercüman-ı Ahval* adlı gazeteyi Ağâh Efendi ile birlikte çıkardıktan sonra matbaa kurup *Tasvir-i Efkâr* adlı gazeteyi tek başına çıkarmıştır.

Cevap: B

38. Öğretmenim, cevap Terci-i Bend olacak. Ziya Paşa bu eserde aydınların ve bürokrasi sınıfından düşüncülerin felsefi bunalımlarını yansıtmıştır. Kuvvetli bir akıl-kalp, akıl-iman çatışmasını ortaya koyan Ziya Paşa’nın diğer önemli eserleri:

Defter-i Amâl: Yazarın çocukluğuna dair anılarını anlattığı bir eserdir.

Şiir ve İnşâ: Divan şiir ve nesrini Doğu eksenli özentilik olarak görüp Arap ve Fars temelli olmasından dolayı yerel ve ulusal olmadığını öne sürerek halk edebiyatını övdüğü eseridir.

Zafernâme: Girit İsyanı’ndaki olaylar nedeniyle Âli Paşa’yı gömmek (yermek) amacıyla 1869 ilâ 1870 yılları arasında yazmış olduğu hiciv türündeki eserdir.

Cevap: C

39. Hatırla! 2021 Türkçe ÖABT’de “Safahat’ın bölümlerinden değildir?” gibi bir soru gelmişti. O sene sınav öncesi tahmin sorumdu ve çıkmıştı. Safahat’ın içeriğine çok önem veriyorum. Bir daha çıkacak bence. O yüzden bu açıklamaya dikkat edelim! Cevabımız “**Âsım**” olacak.

Süleymânîye Kürsüsünde: Şairin yakın arkadaşı vaiz Abdürreşid İbrahim’in ağzından yazılmıştır. Mehmet Âkif’in bütün Safahat’a yayılan İslam birliği fikrinin şekil aldığı kitaptır.

Hakk’ın Sesleri: Balkan Savaşı’nın acılarıyla yazılmış 10 şiirden oluşur. Sekiz ayet ve bir hadisin açıklaması ile toplumun acılarına ve sorunlarına çare göstermeyi amaçlar.

Fatih Kürsüsünde: Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. “İki Arkadaş Fatih Yolunda” ve “Vaiz Kürsüde” başlıklarını taşıyan iki bölümden oluşur. Eserde anlatıcı, vaaza kadar şair, devamında ise kürsüdeki vaizdir. “İki Arkadaş Fatih Yolunda” adlı bölümde şair ve arkadaşı arasında geçen uzun konuşmaya yer verilmiştir. Eserde sözü geçen “arkadaş”ın Mehmet Âkif’in dostlarından Mithat Cemal Kuntay olduğu tahmin edilir. İki arkadaş insanların cahil oluşunu, doğaya duyarsızlığı, eski eserlere değer verilmeyişi, dinin ihmal edilişi gibi konular hakkında konuşurlar.

Hatıralar: Birinci Dünya Savaşı esnasında Mehmet Âkif’in yaptığı seyahatlerdeki gözlemleri anlatır. Âkif’in Birinci Dünya Savaşı sırasında yaptığı Berlin gezisinden izlenimlerini yansıtan bu şiir, onun İslâm dünyası ile Batı’yı gözlemlerine dayanarak karşılaştırma yapmıştır.

Gölgeler: “Gece”, “Hicran”, “Secde” gibi şiirlerde, şair insanların dertleri, savaşlar, kötülüklerle uğraşan bir Akif’i yansıtırken, aynı zamanda kalbinin derinliklerinde dolaşır. Bu şiirlerde Akif, duygusal yoğunluğuyla öne çıkar, kendi iç dünyasını ve manevi duygularını yansıtır.

Cevap: E

40. Şiiri incelediğimizde şekilsiz saçma sapan bir şiire benziyor değil mi? Bu şiir şeklini görünce bizim aklımıza kim gelecek? Tabiki Nazım Hikmet. Merdiven şiir dediğimiz bu şekli Nazım Hikmet yazmıştır. Nazım Fütürizm akımından etkilenen sanatçılardandır. Bu akım makineleşmeyi ele alır!

Cevap: A

41. Değerli öğretmenim, bu soru kalıbı da beklediklerimizden biri! Bence bu da çıkacak. Ama ne zaman onu bilemem.

Reşat Nuri Güntekin Çalıkuşu (Feride öğretmen)
 Ahmet Hamdi Tanpınar Huzur (İhsan öğretmen)
 Fakir Baykurt Kaplumbağalar (Rıza öğretmen)
 Rıfat Ilgaz Karartma Geceleri (Mustafa Ural Öğretmen)
 Nezihe Meriç Korsan Çıkmazı (Meli Öğretmen)
 Peyami Safa Matmazel Noralya'nın Koltuğu (Yahya Aziz Öğretmen)
 Halide Edip Adivar Vurun Kahpeye (Aliye Öğretmen)
 Reşat Nuri Güntekin Yeşil Gece (Ali Şahin Öğretmen)
 Ferit Edgü O/Hakkârî'de Bir Mevsim: O,
 Ancak Kavak Yelleri adlı eserde kahraman doktordu. Hatırladın mı? Doktor Sabri karakterinin Anadolu'daki küçük bir kasabada vatansever duygularla yaşayışını anlatmaktadır.

Cevap: B

42. Cevabımızı B şıkkı olacak değil mi? Çünkü öncülde bize zembere-dememe tartışmasından bahsediyor. Muallim Naci ile R. Mahmut Ekrem'in hararetli tartışması.

Cevap: B

43. Öğretmenim, söz sanatlarından yine bir soru sordum. Şimdi soruya gelecek olursak Ziya Paşa'dan bir beyit... Bize bir atasözü örneği veren bu beyit irsal-i mesel örneğidir. Çünkü söze güç katmak amacıyla bir dize ya da beyitte atasözü niteliğinde özlü söz kullanmaya irsal-i mesel denir.

Cevap: D

44. "Kebüter" sözcüğü güvercin demektir. Beyitlerden en çok çıkan andelip (bülbul) kelimesi de çok önemli.

Bülbul (andelip): Divan şiirinde adından en çok söz edilen ötücü kuşlardandır.

Murg: Divan şiirinde kuş sözcüğünün yerini tutmaktadır. Murg daha çok âşığın kendisi olur. Bazen de âşığın gönlü murga benzetilir. Gönül, kuş ve uçmak sözcükleri arasında da bir ilgi kurulur

Tûtî: Papağan adı verilen kuştur. Dudu kuşu olarak da bilinmektedir.

Pervâne: Geceleri ışığın çevresinde dönen kelebeğdir.

Âhû: Kokusunun hoşluğu, gözlerinin güzelliği ve ürkekliği hasebiyle sevgili için benzetme unsuru olarak kullanılır.

Asafir (Tekili: Usfur), bicişk, halbus: Serçe kuşları.

Cürre-baz: Atmaca, şahin

Cevap: E

45. "Kasr-ı rûh-efzâ değil hüsn ü behâ mevâsıdır

Cennet-i a'lâ bunun ferş-i cihan-ârâsıdır"

Değerli öğretmenim, yukarıda görmüş olduğun beyit bir dâriye örneğidir. Divân şiirinde dâr (ev) ile ilgili olarak yazılan şiirlerin genel adıdır. Verilen beyit Nedîm'in Mustafa Paşa Yalısı için kaleme aldığı kasidenin başlangıcıdır. Cenneti ancak Mustafa Paşa'nın sarayının halısı olabileceğini söylemiştir.

Ferş: Kilim, halı, yaygı, seccâde, şilte vb. yere döşenen şey

Cihân: Dünya

Cevap: E

46. “Ey sevgili! İylilik bulutunun suyunu susamış gönüllerden esirgeme. Biz bu aşk çölünün bağıri yanık laleleriyiz.”

Lütf: iyilik

Sehab: bulut

Âb: su

Teşne: susamış

Dil: gönül

Diriğ: esirgeme

Deşt: çöl

Cevap: A

47. Verilen beyit Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilâtün / Fâilün kalıbıyla yazılmıştır.

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

Cevap: C

48. Soruda anlatılan eser Balzac'ın eseri Vadideki Zambak'tır. Balzac'ın aynı zamanda Goriot Baba isimli başka bir önemli romanı daha vardır. 2022 ÖABT'de sorulan bu eserlerin konularını bilmekte fayda var.

Goriot Baba: Eserde, ömrünü kızları için heba etmiş olan eski bir makarna ve ekmek fabrikası sahibi Mösyö Goriot'un Madam Vauquer Pansiyonu'na taşınmasından sonra süregelen olaylar anlatılır. Mal varlığının çoğunu kızlarının iyi birer evlilik yapmaları için harcayan Goriot Baba, damatları tarafından dışlanmış ve cimri bir kadın olan Madam Vauquer'in pansiyonuna taşınmıştır. Goriot Baba, belli bir zaman sonra harcamalarını kısmasından ve en kötü kata çıkması nedeniyle pansiyon sahibi ile müşterileri tarafından aşağılanmaya başlamıştır.

Cevap: D

49. Soruda verilen eser Dostoyevski'nin önemli yapıtlarından olan Suç ve Ceza'dır.

Karamazov Kardeşler: Dostoyevski'nin tecrübe birikiminin tamamını ve sanat üslubunun zirve noktasını gösterdiği bu roman, insanı insan yapan ne varsa, onlara adanmış bir destan özelliği gösterir. Yazar, hiçbir eserinde “Karamazov Kardeşler”de olduğu kadar insan ruhunun derinliklerine girmemiştir. **Karakterler:**

Fyodor pavloviç karamazov (üç kardeşin babası)

Adelaida Ivanovna (Fyodor'un ilk karısı. Dmitrinin annesi)

Sofya Ivanovna (Fyodor'un ikinci karısı. Ivan'ın ve Aleksey'in annesi)

Dmitri Fyodor Karamazov (28 yaşında. Mitya; Mit-yoşka lakaplarıdır)

Ivan Fyodor Karamazov (24 yaşında)

Aleyksey Fyodor Karamazov (20 yaşında. Alyoşa; Alyoşka lakaplarıdır)

Grigori Vasilyeviç (Fyodor'un evinde uşak)

Cevap: A

50. Bu sorunun cevabı Egzistansiyalizm yani “Varoluşçuluk”tur.

Weil'e göre varoluşçuluk bir bunalım, Mounier'ye göre umutsuzluk, Hamelin'e göre bunalı, Banfi'ye göre kötümserlik, Wahl'a göre başkaldırı, Marcel'e göre özgürlük, Lukacs'a göre idealizm (düşüncülük), Benda'ya göre usdışılık (irrationalisme), Foulquié'ye göre saçmalık felsefesidir.” (Sartre, 2012: 7).

Cevap: B